

Fredericia, den 17. november 2025

Høringssvar til: "Bekendtgørelse om konditionalitet og social konditionalitet for 2026"

1 Indledning

Tak for muligheden for at komme med høringssvar på: "Bekendtgørelse om konditionalitet og social konditionalitet for 2026", jeres j.nr. 25-11-000042, link: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/70639>.

2 Bemærkninger

2.1 Bemærkninger vedr. social konditionalitet

Der bør indføres en lempelig sanktionering ved overtrædelse af social konditionalitet, særligt henset til, at flere tilskudsordninger er omfattet, og at der kan blive tale om "dobbelt straf".

Bæredygtigt Landbrug stiller sig generelt uforstående over en sammenkobling mellem det danske arbejdsmarked og kravene til landbrugsstøtte, der som bekendt blev indført med Bekendtgørelsen om konditionalitet 2025.

Landbrugere over en bred kam er også indforstået med at overholde reglerne for udbetaling af landbrugsstøtte, men dansk landbrug oplever år for år en skærpelse af disse krav og som her, en udvidelse af omfattede tilsagnsordninger samtidig med, at sammenkoblingen til arbejdsgiverforpligtelser bibeholdes.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) opfordres til at sende ny vejledning om social konditionalitet i høring samtidigt med bekendtgørelsen.

2.2 Bemærkninger vedr. erhvervsøkonomiske konsekvenser

For der første er der en manglende erhvervsøkonomisk konsekvensberegning for bekendtgørelsesudkastet.

SGAV bedes redegøre for, hvilke tekniske ændringer til bekendtgørelsesudkastet der er foretaget efterfølgende, altså efter at OBR har foretaget sin vurdering.

På hvilket grundlag vurderer SGAV, at ændring af reglerne om sanktionering for manglende overholdelse ikke medfører erhvervsøkonomiske konsekvenser? Bygger styrelsen sin vurdering på data fra den forudgående bekendtgørelsesperiode med social konditionalitet?

2.3 Bemærkninger vedr. supplerende bekendtgørelse

Endvidere bør SGAV redegøre for, hvorfor man har valgt at udarbejde en supplerende bekendtgørelse med liste over hvilke tilskudsordninger der omfattes jf. udkast til bekendtgørelsen § 1, stk. 3. Denne liste kunne være indført direkte i nærværende bekendtgørelse.

2.4 Bemærkninger vedr. konditionalitetssanktionering

SGAV bedes redegøre for, om der i år 2024 og 2025 er pålagt en sanktion til andre end modtageren af tilskud for det areal, hvor overtrædelsen har fundet sted og om der i de tidligere bekendtgørelser for henholdsvis år 2024 og år 2025 har været hjemmel hertil.

Det konstateres, at SGAV selv mener at der "[...] ikke fremgået en mulighed for at sanktionspålægge [...]" i bekendtgørelsen om konditionalitet og social konditionalitet for 2025 § 24 jf. høringsbrevet s. 2.

Det er kritisabelt, at styrelsen nu vil indføre en sanktioneringsmulighed der svækker retsstillingen for den landbruger der overdrages en andens ejendom jf. § 23, stk. 5.

3 Afsluttende bemærkninger

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø bedes kvittere for modtagelse.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø anmodes om at sende svar på dette høringsbrev direkte til foreningens juridiske afdeling via jura@blb.dk.

Der henvises i det hele til vores tidligere høringssvar af den 15. november 2024 (bilag 1) vedr. konditionalitet og social konditionalitet, jf. jeres j.nr. 24-11-000044.

Med venlig hilsen

Oskar V. Møller

Seniorjurist

Bæredygtigt
Landbrug

Gl. Tårupvej 48

7000 Fredericia

E-mail: jura@blb.dk

Web: www.blb.dk

Bilag 1 Høringssvar - bekendtgørelse om konditionalitet og social konditionalitet for 2025.

Fredericia, den 15. november 2024

Høringssvar på: "Udkast til ændring af bekendtgørelse om indsatsplaner (indsatsplanbekendtgørelsen)"

1 Indledning, opsummering, konklusion

1.1 Indledning

Tak for muligheden for at komme med høringssvar på: "*Udkast til bekendtgørelse om konditionalitet og social konditionalitet for 2025*", jeres J.nr. 24-11-000044 (link: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/69206>).

1.2 Konklusion

Manglende erhvervsøkonomisk konsekvensberegning i relation til indførelse af skærpede GLM 10-krav på nationalt plan.

Der bør maksimalt indføres en lempelig sanktionering af evt. Overtrædelse af ny social konditionalitet, særligt da der kan blive tale om "dobbel straf".

Styrelsen opfordres til at sende vejledning om social konditionalitet i høring samtidigt med bekendtgørelsen.

1.3 Opsummering

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) (Fhv. Landbrugsstyrelsen) sendte den 18. oktober 2024 udkast til bekendtgørelse om konditionalitet og social konditionalitet for 2025 i offentlig høring.

Bekendtgørelsen ændrer i bedriftsbegrebet i forhold til den gældende bekendtgørelse om konditionalitet for 2024¹.

Med en udvidelse af bedriftsbegrebet omfattes nu også tilknyttede virksomheder i relation til fysiske eller juridiske personer der søger om tilskud i henhold til de oplyste ordninger.

Der sker udvidelse således, at udover de nuværende GLM-krav, så skal reglerne om social konditionalitet også overholdes i hele kalenderåret.

Sanktionering for manglende overholdelse kan også på baggrund af manglende overholdelse i en af tilskudsmodtager oplyst tilknyttet virksomhed.

4 pct kravet skærpes i ny GLM 10, idet færre arealer kan indgå til opfyldelse af nyt GLM 10-krav (tidl. GLM 8).

Der indføres mulighed for administrativ sanktionering ved manglende overholdelse af social konditionalitet. Dermed bliver den administrative sanktionering i forhold til landbrugsstøtten sammenkoblet med overholdelse af allerede gældende arbejdsgiverforpligtelser. Tilsyn vil dog fortsat ligge hos andre myndigheder en SGAV, men styrelsen kan sanktionere overtrædelserne administrativt.

¹ Bekendtgørelse nr. 944 af 31. juli 2024 om konditionalitet for 2024.

2 Bemærkninger til ny GLM 10 – Mindsteandel af ikke-produktive arealer

2.1 Ændringer til GLM 8 – ny GLM 10

"Kravet om 4 pct. ikke-produktive arealer og elementer udgår fra GLM 8 og videreføres under et nyt GLM 10. Følgende er ændret ift. det tidligere krav:

- *Småbiotoper og markkrat må højst udgøre op til 20 pct. af en mark (tidl. 50 pct.).*
- *Kun allerede registrerede markkrat kan anvendes til opfyldelse af kravet.*
- *Markbræmmer udgår."*²

Med de skærpede krav og færre muligheder for danske landbrugere til at opfylde kravet om 4 pct. Ikke-produktive arealer og elementer jf. nyt GLM 10-krav, tager Danmark endnu et skridt til at konkurrenceforvride det indre Europæiske marked til skade for dansk landbrug, og dermed dansk økonomi.

Det er både irrationelt og urimeligt overfor et helt erhverv når Staten vanskeliggør en fortsat udvikling af dansk landbrug.

2.2 Økonomiske konsekvenser

I de samlede erhvervsøkonomiske konsekvenser er ikke medtaget *"de erhvervsøkonomiske konsekvenser, som følger af tilpasningerne af kravet om 4 pct. ikke-produktive arealer og elementer"*³. Udeladelsen er foretaget med henvisning til, at konsekvenserne er en følge *"af den bagvedliggende EU-ret med hensyn til støtteberettigede landbrugsarealer"*⁴.

Til dette bemærkes, at GLM 10-kravet vedr. krav om 4 pct. Ikke-produktive arealer og elementer går videre end minimumskraverne i EU-reguleringen⁵.

De samlede erhvervsøkonomiske konsekvenser for landbruget må således forventes at blive større end for landbrug i sammenlignende EU-lande.

Der er med udvidelsen i GLM 10 tale om udmøntning af en national politisk aftale, og ikke implementering af EU-retten.

Da der er tale om skærpede nationale krav, er en logisk følge at myndighederne foretager en økonomisk konsekvensberegning for landbrugserhvervet, idet en særlig national skærpelse må formodes at få erhvervsøkonomiske konsekvenser, særligt i relation til en svækket konkurrenceevne.

² Høringsbrev af d. 18. oktober 2024, s. 3.

³ Høringsbrev af d. 18. oktober 2024, s. 8-9.

⁴ Høringsbrev af d. 18. oktober 2024, s. 9.

⁵ Høringsbrev af d. 18. oktober 2024, s. 9.

3 Bemærkninger til social konditionalitet

3.1 Social konditionalitet

Bæredygtigt Landbrug stiller sig generelt uforstående overfor en sammenkobling mellem det danske arbejdsmarked og kravene til landbrugsstøtte.

Landbrug landet over arbejder hver dag på at gøre sit til, at det danske arbejdsmarked fungerer, så der både er økonomisk stabile, og ikke mindst sunde arbejdspladser at møde ind til – særligt når det gælder et sundt arbejdsmiljø.

Landbrugere over en bred kam er også indforstået med at overholde reglerne for udbetaling af landbrugsstøtte, men dansk landbrug oplever år for år en skærpelse af disse krav og som her, en sammenkobling til nye områder, der ikke handler om natur og klima, som ellers har været den politiske trend.

Nu sammenkobles EU-landbrugsstøtten også til socialansvarlighed, et ansvar, som danske landbrugere allerede arbejder for. Man må imidlertid spørge sig selv, hvor stopper det?

Hvor mange ekstra krav skal et dansk landbrug leve op til for at gøre sig fortjent til EU-støtte, en støtte, der vel at bemærke ikke er til for dansk landbrug, men for at beskytte den Europæiske fødevareforsyning imod unfair konkurrence fra lande uden for Europa, der som bekendt ikke skal leve op til same høje (arbejds)miljø.

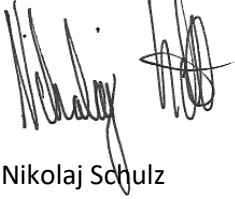
Kort sagt, dansk landbrug bidrager gerne til gode arbejdspladser, men det skal foregå i et samarbejde med de øvrige aktører, ikke som en trussel om pisk fra Staten og EU.

3.2 Kommende vejledning om social konditionalitet

SGAV varsler en kommende vejledning om social konditionalitet og en nærmere beskrivelse af det hertil knyttede sanktionssystem.

Bæredygtigt Landbrug imødeser en snarlig høring af denne vejledning og beder styrelsen informere om høringen direkte.

På vegne af Bæredygtigt Landbrug og med venlig hilsen

Nikolaj Schulz
Chefjurist

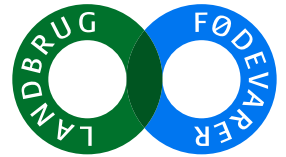

Mobil: +45 60 14 12 30

E-mail, JURA: jura@blb.dk

E-mail: nsc@blb.dk

Web: www.blb.dk

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Meldahlsvej 1
DK 1613 København V

T +45 3339 4000
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø
Nyropsgade 30
1780 København V

Sendt per mail til: baeredygtig-landbrugsproduktion@sgav.dk og kalfre@sgav.dk
Journalnummer 25-11-000042

Høring af konditionalitetsbekendtgørelsen

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har sendt bekendtgørelse om konditionalitet og social konditionalitet i høring. Landbrug & Fødevarer har følgende bemærkninger til høringen:

Helt generelt henviser Landbrug & Fødevarer til vores tidligere afsendte høringssvar til konditionalitetsbekendtgørelsen, hvor der fortsat er bemærkninger, som er relevante for den danske udmøntning af konditionalitet.

Høringssvaret er struktureret således, at der først er indsat konkrete bemærkninger til de bekendtgørelsesændringer, der er sendt i høring. Dernæst har Landbrug & Fødevarer indsat en række bemærkninger til øvrige forhold, som Landbrug & Fødevarer mener skal justeres i den danske implementering og forvaltning af konditionalitet og social konditionalitet.

Allervigtigst er det på kort sigt at få justeret implementeringen af konditionalitet i Danmark, så mulighederne i de to forenklingsspakker for EU's landbrugspolitik, der er kommet i hhv. 2024 og 2025 justeres, så danske landmænd kan få gavn af forenklingerne fra 1. januar 2026, og at det undgås, at der sker yderligere skærper af forvaltningen af bedriftsbegrebet til 2026.

Bemærkninger til de foreslåede ændringer i bekendtgørelsen:

Erstatningsarealer for midlertidig ekstensivering (§ 21, stk. 3)

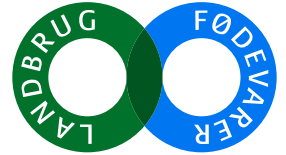
Landbrug & Fødevarer kvitterer for, at det fortsat gøres muligt at anvende arealer, hvor der er ansøgt om tilskud til den nye bioordning midlertidig ekstensivering (tidl. biodiversitet & bæredygtighed) til erstatningsarealer for GLM 10-kravet.

Engangsbetalingsordninger:

Tilsagnshaver sidestilles med tilskudsmodtager (§ 23 stk. 2 og § 24, stk. 2)

Det fremgår af den foreslåede bekendtgørelsestekst, at bekendtgørelsen finder tilsvarende anvendelse, når den manglende overholdelse er resultatet af en manglende handling eller undladelse, som kan tillægges tilsagnshaver på det tidspunkt, hvor den manglende overholdelse fandt sted, eller hvis dette tidspunkt ikke kan fastslås, tidspunktet for konstateringen af den manglende overholdelse.

Landbrug & Fødevarer undrer sig over, at SGAV her med formuleringen "eller hvis dette tidspunkt ikke kan fastslås, tidspunktet for konstateringen af den manglende overholdelse" reelt skubber bevisbyrden for, hvornår den manglende overholdelse har fundet sted over på landmanden (i dette tilfælde tilsagnshaveren).

Dette stemmer heller ikke overens med det princip, der er blevet fastlagt i retspraksis ved EU-domstolen. Her følger det blandt andet af EU-domstolens dom i sag C-239/17 – Fløjstrupgård, at støttemodtageren skal sanktioneres i overtrædelsesåret og ikke i konstateringsåret.

Landbrug & Fødevarer mener på den baggrund, at denne del af formuleringen skal fjernes fra bekendtgørelsesteksten.

Sanktion for engangsbetalingsordninger divideres med antal tilsagnsår (§ 23, stk. 4 og § 24, stk. 4)

Landbrug & Fødevarer har tidligere påpeget det problematiske i, at erstatning for varig udtagning af arealer er omfattet af reglerne for konditionalitet, da den støtte, der udbetales, er en kompensation for en varig rådighedsindskrænkning og værdiforringelse af arealerne. Eftersom beløbet udbetales som et engangsbeløb kan sanktionen for at overtræde et konditionalitetskrav (kan fx også være et forhold som slet ikke vedrører det pågældende areal) blive voldsomt disproportional.

Den bedste løsning vil set med Landbrug & Fødevarers øjne være, at tilknytningen til konditionalitet for denne type ordning helt fjernes. Dette vil imidlertid kræve en ændring af EU-reglerne og skal derfor ses i et længere tidsperspektiv. Da der er tale om en erstatning for en varig rådighedsindskrænkning, som kan sidestilles med de tidligere 20-årige fastholdelsesordninger mener vi, det skal sikres, at der beregnes et procentvist støttetæk ud fra maksimalt en tyvendedel af erstatningsbeløbet. Det svarer til den støttereduktion, som ansøgeren ville have mødt, hvis ordningen havde været en 20-årig tilsagnsordning med 20 årlige udbetalinger. Dette kan yderligere underbygges ud fra en betragtning om, at styrelsen fx for engangserstatning overvåger arealet i samlet set 20 år. Dvs. den 5-årige tilsagnsperiode og dernæst satellitovervågning i 15 år.

I bekendtgørelsesudkastet lægges der nu op til, at et evt. støttetæk divideres med antal tilsagnsår. Dvs. forventeligt 3 år for permanent ekstensivering og 5 år for engangserstatning. Dette er en forbedring i forhold til tidligere, men Landbrug & Fødevarer mener fortsat at selv denne forbedrede praksis er meget disproportional. Landbrug & Fødevarer opfordrer derfor til, at SGAV gennemfører yderligere justeringer og forbedringer på dette område.

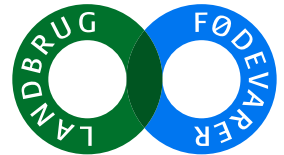
Derudover bør der ses på, om det er muligt, at der kun gennemføres konditionalitetsstøttetæk på engangsudbetalinger i tilfælde, hvor der er tale om overtrædelser, der specifikt vedrører de arealer der har fået engangsbetaling.

I forhold til den konkrete ordlyd i bekendtgørelsen er det uklart hvad bestemmelsen reelt betyder. Normalt vedrører støttetæk som følge af overtrædelse af konditionalitetskrav alene den støtte der er udbetalt det pågældende år. Landbrug & Fødevarer mener, at dette er et vigtigt princip også at anvende i denne sammenhæng, så der alene kan ske støttetæk, hvis der sker overtrædelser i det år, hvor støtten bliver udbetalt. Landbrug & Fødevarer vil gerne have bekræftet, at det er dette princip der anvendes, så det undgås, at en tilsagnshaver kan risikere at få et støttetæk af den støtte, der blev udbetalt i tilsagnsår 1, hvis der sker overtrædelse af et konditionalitetskrav i tilsagnsår 5.

Administrative sanktioner ved overdragelse af arealer (§ 23, stk. 5)

Der indsættes i § 23, stk. 5 en ny bestemmelse erstatter § 24 i den gældende konditionalitetsbekendtgørelse.

Ifølge udkastet til § 23, stk. 5, 1. pkt. vil der gælde en hovedregel om, at sanktionerne pålægges ansøgeren/tilsagnshaver ift. tilskud til arealet, men jf. udkastets § 23, stk. 5, 2. pkt., følger det, at konditionalitetssanktionen skal pålægges den landbruger m.v., som har haft rådighed over arealet

og er skyld i overtrædelsen af konditionalitetsreglerne, hvis denne landbruger m.v. selv er en tilskudsmodtager eller tilsagnshaver, som er omfattet af konditionalitet i henhold til § 1, hvis det kan lægges til grund, at denne anden tilskudsmodtager/tilsagnshaver alene er skyld i overtrædelsen. Dette antages navnlig at kunne have betydning ift. overtrædelser af GLM 7 (afgrøderotation) og GLM 10 (4 pct. ikke-produktion på omdriftsarealer), når overtrædelsen af disse GLM-krav har tilknytning til flere arealer.

Ifølge styrelsen foretages ændringen for at bringe retstilstanden i overensstemmelse med den ordning, der tidligere var gældende for krydsoverensstemmelse ifølge artikel 97, stk. 2, i forordning (EU) nr. 1306/2013, da der er konstateret visse utilsigtede uoverensstemmelser i sager sanktioneret i henhold til § 24 i bekendtgørelsen om konditionalitet og social konditionalitet, idet der har manglet en mulighed for at sanktionspålægge andre end modtageren af tilskud for det areal, hvor overtrædelsen har fundet sted.

Som nævnt nedenfor under punktet "kontrol og sanktioner", er det en forudsætningen for ansvar for overtrædelse af konditionalitetsreglerne, at støttemodtagerens egen handling eller undladelse skal være årsag til misligholdelsen, jf. artikel 84, stk. 1 i forordning (EU) 2021/2116, hvorefter en administrativ sanktion under konditionalitetssystemet kun pålægges en støttemodtager, hvis "den manglende overholdelse er *resultatet af* en handling eller udeladelse, som *direkte* kan tillægges den pågældende støttemodtager". På den baggrund er det relevant, at styrelsen med den foreslåede ordlyd får skabt en mulighed for konkret at vurdere, hvem en given overtrædelse kan tilregnes. Se mere nedenfor under kommentarerne til sanktioner, §§ 23-24.

Frøafgrøder og flerårige afgrøder undtaget for GLM 6 og 7 (Bilag 4 og 5)

Landbrug & Fødevarer kvitterer for, at en ny afgrødekode 'lucerne til frø' tilføjes til listen over flerårige afgrøder, der er undtaget fra krav om afgrøderotation i bilag 5. Det bemærkes, at 'lucerne til frø' også ønskes tilføjet til tabel 1 i bilag 4, der viser specifikke frøafgrøder, hvor der forud for dyrkning af afgrøden er mulighed for at anvende falsk såbed.

Landbrug & Fødevarer har i den forbindelse et stort ønske om, at der til bilag 4, tabel 1 og bilag 5 tilføjes endnu en ny afgrøde/afgrødekode med navnet 'lupin til frø'. Dette er også en flerårig frøafgrøde, som er undtaget fra kravet om afgrøderotation, og hvor der er behov for anvendelse af falsk såbed forud for dyrkning af afgrøden.

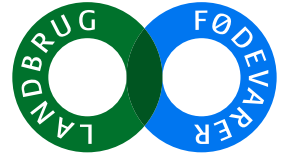
I forhold til muligheden for at anvende falsk såbed er det også vigtigt, at de to afgrøder tilføjes til listen over afgrøder som er undtaget fra reglerne for dyrkningsrelaterede tiltag i plantedækkebekendtgørelsen (§ 32, stk. 4, nr. 7, jf. tabel 1 i bilag 6).

Havefrøarter er generelt langsomme om at etablere sig, og de har derfor vanskeligt ved at konkurrere mod ukrudtet. Samtidig er det afgrøder, hvor antallet af godkendte bekæmpelsesmidler er lavt. Derfor skal ukrudtet forebygges ved at etablere falsk såbed forud for tilsåning med havefrøarter.

Øvrige bemærkninger:

Bedriftsbegreb

I 2025 blev der indført et nyt bedriftsbegreb for konditionalitet og social konditionalitet, men det har indtil videre i praksis alene været anvendt til kontrol for omgåelse. Det er så vidt vides endnu uafklaret, hvordan bedriftsbegrebet håndteres i 2026.

Ifølge det nye bedriftsbegreb kan dette betyde, at virksomheder skal anses som værende én bedrift, hvis samme fysiske eller juridiske person har bestemmende indflydelse over virksomhederne. Det nye bedriftsbegreb sker som følge af kritik fra Europa-Kommissionen og vil potentielt have vidtrækkende konsekvenser for erhvervet. Omfanget af konsekvenserne, herunder om det begrænser sig til kun at vedrøre konditionalitet, er endnu ikke afklaret.

Der er dog, uanset omfanget, tale om en principiel og alvorlig sag, og Landbrug & Fødevarer opfordrer derfor til, at Ministeriet for Grøn Trepert og SGAV gør alt, hvad der er muligt for at udfordre Europa-Kommissionens tolkning af reglerne, så der ikke sker skærpelser til 2026.

Efter Landbrug & Fødevarers opfattelse er Kommissionens nye tolkning i direkte modstrid med den afklaring, der kom fra Europa-Kommissionen i forbindelse med indførelsen af styrelsens ekstra kontrol af bagvedliggende ejerforhold (den såkaldte omgængelseskontrol) efter Rigsrevisionens kritik i 2021. Her kontrolleres og sanktioneres der ikke på tværs af CVR-numre, medmindre en bedrift er blevet kunstigt opdelt med det ene formål at skabe en støttefordel.

Efter Landbrug & Fødevarers opfattelse fremstår hjemlen til opstramningen ikke entydig, og vi er derfor helt uforstående overfor, hvordan Europa-Kommissionen pludselig er kommet til et helt andet resultat. Med udgangspunkt i ovenstående opfordrer Landbrug & Fødevarer til, at SGAV udfordrer Kommissionens tolkning på højst mulige niveau, og at en eventuel implementering af det nye bedriftsbegreb udskydes indtil der er sikkerhed for, at dette er den rette tolkning af reglerne.

GLM-krav

Sagsbehandlingstid på GLM krav

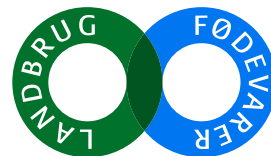
Landbrug & Fødevarer vil gerne benytte lejligheden til at påpege, at der er et stort behov for at få reduceret sagsbehandlingstiden for behandling af overtrædelser af konditionalitetskrav. Det gælder særligt for manglende overholdelse af GLM-krav, hvor der i en del tilfælde er gået flere år fra en potentiel overtrædelse af et krav er konstateret, fx i satellitkontrollen, til sagen er blevet behandlet.

Landbrug & Fødevarers ønsker til implementering af forenklingspakker fra EU

Der blev i 2024 vedtaget en forenklingspakke for EU's landbrugspolitik, og der er primo november indgået aftale om endnu en forenklingspakke for EU's landbrugspolitik, som skal træde i kraft 1. januar 2026.

For Landbrug & Fødevarer er det ekstremt vigtigt, at den netop vedtagne forenklingspakke bliver gennemført i Danmark allerede fra 1. januar 2026, så danske landmænd kan få glæde af justeringerne så hurtigt som muligt. Vi forventer derfor naturligvis, at følgende direkte gældende ændringer til GLM-kravene bliver gennemført hurtigst muligt:

- At økologer bliver grønne per definition på en række GLM-krav. I den forbindelse er det også vigtigt at få justeret referencearealet for permanent græs, så det økologiske areal tages ud af referencen.
- At referencearealet for permanent græs skal falde mere end 10 pct. før der skal iværksættes genetableringsforanstaltninger under GLM 1.
- At bedrifter med under 30 ha omdriftsarealer undtages fra afgrøderotationskravet (GLM 7).
- At Jorddækkekravet (GLM 6) tilpasses, så den alene svarer til de nationale krav til jordbearbejdning (dyrkningsrelaterede tiltag). Derved undgås, at vi har et dobbelt regelsæt på dette område.

På de områder, hvor medlemslandene har valgmuligheder i forhold til implementeringen har Landbrug & Fødevarer følgende ønsker til GLM-kravene/konditionalitet, som det også er vigtigt får effekt fra 1. januar 2026:

- Definitionen af permanent græs justeres, så en græsmark først bliver til permanent græs efter 7 år. Se supplerende bemærkninger til dette i Landbrug & Fødevarers høringssvar til grundbetalingsbekendtgørelsen for 2026.
- Afgrøderotationskravet (GLM 7) justeres, så mulighederne i forenklingsspakken fra 2024 udnyttes i Danmark. Denne forenklingsspakke giver mulighed for at forenkle GLM 7, så landmanden kan erstatte rotation med afgrødediversificering. Dette vil skabe en væsentlig forenkling. Særligt hvis rotationskravet samtidig forenkles, så kravet om 100 pct. rotation hvert 3. år fjernes. I lyset af den kommende kvælstofregulering, hvor braklægningspunktet er dyrkning af vårbyg med efterafgrøder, er det også særdeles vigtigt, at det fremadrettet bliver muligt at dyrke denne afgrødekombination hvert år på samme mark. Se mere detaljeret begrundelse i Landbrug & Fødevarers høringssvar til konditionalitetsbekendtgørelsen for 2025.

Beskyttelse af vådområder og tørveområder (GLM 2)

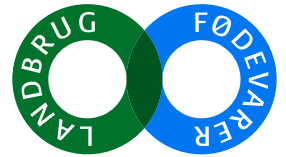
Landbrug & Fødevarer er tidligere på året blevet mundtligt orienteret om, at der overvejes en skærpelse af den danske implementering af GLM 2 i Danmark, som følge af kritik fra EU-Kommissionen.

Landbrug & Fødevarer vil derfor gerne benytte lejligheden til på det kraftigste at fraråde ændringer til den danske implementering af GLM 2. Skærpelser af GLM 2 kan give problemer i forhold til at sikre, at lavbundsarealerne bliver varigt udtaget af produktion. Det er vigtigt, at kravet ikke spænder ben for hele arealomlægningsindsatsen. Desuden kan skærpelser af kravet få alvorlige konsekvenser for den produktion, der for nuværende foregår på arealerne. Det gælder ikke mindst i de områder hvor der er produktion af højtstående afgrøder. Derudover er skærpelser af GLM 2 i Landbrug & Fødevarers optik helt unødvendige, netop fordi der er en langsigtet plan for håndteringen af disse arealer.

Landbrug & Fødevarer har undersøgt, hvordan GLM 2 implementeres i en række af de andre EU-lande, og vil her påpege følgende

- Først og fremmest vil vi gerne fremhæve implementeringen i Finland, hvor der er rigtig meget kulstofrig jord. I Finland gælder GLM 2 kun for nye kulstofrige arealer, der tages ind i landbrugsdrift. Nye kulstofrige arealer må kun blive dyrket med græs. Der stilles således ikke krav til kulstofrig jord, som allerede er i landbrugsdrift.
- I Frankrig stilles der ikke specifikke krav til agerjord. Det gør der heller ikke i Flandern (hvor vi læser det sådan, at de krav der stilles, lægger sig helt op ad allerede eksisterende national lovgivning).
- Det fremgår ikke direkte alle steder, men flere steder skal der et væsentligt højere kulstofindhold til, før der sker regulering, end hvad vi ser med de gældende krav i Danmark.

Da Landbrug & Fødevarer blev mundtligt orienteret om en mulig skærpelse af GLM 2, blev det nævnt, SGAV har set på implementeringen i Sverige og Tyskland. Når vi læser om udmøntningen i disse lande, kan vi dog ikke præcist genkende det implementeringsomfang, som blev nævnt på mødet. Vi har også påpeget dette overfor jer i en skriftlig henvendelse, den 10. juli 2026.

- I Sverige er der alene et forbud mod om sortbrak. Dette forbud går ud på, at brakmarker beliggende på tørvejord skal etableres ved enten at beholde stub fra sidste års høst eller ved at så et plantedække med græs eller bælgeplanter. Kravet gælder kun på arealer, hvor der er et indhold af organisk materiale i jorden på mere end 30 pct. Det er i øvrigt også tilladt at pløje permanente græsarealer på kulstofrig jord hvert 4. år.
- I Tyskland er det forbudt at vende jorden dybere end 30 cm ud over den normale pløjningsdybde. Her er det vigtigt at bemærke, at forbuddet mod at vende jorden kun gælder for jordvending, der er dybere end 30 cm ud over den normale pløjedybde. Derudover er der i Schleswig-Holstein fastsat en bagatelgrænse, så kravet kun gælder for arealer, der er større end 2 ha.

Afgrøderotation (GLM 7)

Den nuværende administrationspraksis betyder, at landmænd bliver udsat for en unødigt stor risiko for at få et konditionalitetsstøttetræk, ved at dyrke en afgrøde i marken som er lovlig i forhold til reglerne, men som fremstår som ulovlig i SGAVs IT-systemer pga. tidligere fejlregistreringer.

GLM 7 indeholder et delkrav, som betyder, at der maksimalt må dyrkes samme afgrøde på samme areal i tre på hinanden følgende år. Dog er der visse undtagelser, bl.a. hvis man dyrker majs med græsudlæg og tidlige kartofler med efterafgrøder.

Vi ser eksempler på, at det i forbindelse med ansøgningsrunden 2025 opdages, at der ved en fejl har været registreret en forkert afgrødekode enten i 2023 eller 2024. Det gælder både i forhold til hovedreglen og i forhold til muligheden for at anvende undtagelsesbestemmelserne.

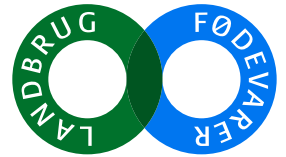
Meldingen fra SGAV har været, at det ikke er muligt at ændre afgrødekoden bagud i tid, og at hvis en ansøger dyrker en afgrøde som er korrekt på marken, men forkert i Tast-selv, vil I først tage stilling til den konkrete sag, efter ansøgningsrunden, når konditionalitetssagen behandles. Ansøger har derfor ikke mulighed for at få klarhed over, om der fra ansøgers side foreligger tilstrækkeligt med dokumentation for, at afgrøden i marken opfylder reglerne og at SGAV dermed vil godkende, at GLM 7 er opfyldt, før lang tid efter at den konkrete afgrøde er etableret på marken.

Dermed løber ansøgeren en helt urimelig stor økonomisk risiko. Landmanden risikerer ifølge valideringerne i Tast selv et konditionalitets-støttetræk på minimum 15 pct. af støtten, da en overtrædelse ifølge valideringerne vurderes som værende forsætlig. Hvis ansøgeren alternativt vælger at dyrke en anden afgrøde for at undgå valideringerne i tast-selv, kan dette i mange tilfælde give et stort økonomisk driftstab.

Landbrug & Fødevarer anmoder derfor styrelsen om at ændre administrationspraksis på dette område, så ansøgerne ikke bliver stillet i denne situation. Dette kan gøres ved enten at give mulighed for, at ansøgerne løbende kan få ændret afgrødekode bagud i tid, hvis de indsender dokumentation for, at afgrødekoden har været forkert. Eller også skal der åbnes op for, at ansøgerne kan få en bindende forhåndsvurdering af deres sag, og den foreliggende dokumentation, forud for indsendelse af årets støtteansøgning.

4 pct. ikke produktive arealer (GLM 10)

Som bekendt mener Landbrug & Fødevarer, at 4 pct. kravet skal afskaffes i Danmark på linje med, at dette også er sket i de andre EU-lande.

Så længe det politisk besluttet at bevare kravet i Danmark er følgende vigtigt i forhold til implementeringen af kravet:

- Det er vigtigt at 1-års reglen i henhold til naturbeskyttelsesloven gælder, så det er muligt at tage et areal ind i produktion igen, når det ikke længere anvendes til GLM 10. Konditionalitetsvejledningerne er i løbet af 2025 blevet korrigeret på dette område, så det fremgår at 1-års reglen ikke gælder. Dette er efter Landbrug & Fødevarers opfattelse en fejlagtig fortolkning af en byretsdom og skal derfor korrigeres i vejledningsteksten.
- Der skal gives mulighed for, at brakarealer kan slås i forbudsperioden, hvis der er risiko for krydsbestøvning til marker, hvor der produceres græsfrø. Se mere detaljerede argumenter for dette i Landbrug & Fødevarers tidligere høringssvar til konditionalitetsbekendtgørelsen.
- Det skal gøres muligt at afgræsse GLM 10 arealer.

Kontrol (§ 22)

Landbrug & Fødevarer vil her benytte lejligheden til at gøre opmærksom på, at der er behov for, at styrelsen ved fastlæggelse af konditionalitetsvejledningen genbesøger sin formulering i forhold til uvarslet udførelse af kontrol. Det er for det første for kategorisk beskrevet, at konditionalitetskontrollen er uvarslet. En gennemgang af både den svenske og finske kontrolvejledning viser, at disse to nabolande, som vi normalt sammenligner os med på en anden måde, har udnyttet muligheden for varslede kontrolbesøg inden for rammerne af EU-lovgivningen, idet de alene afviser brugen af varslede kontrolbesøg hvor formålet med kontrollen ellers ville forspildes.

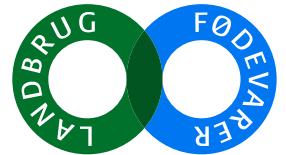
En øget udnyttelse af rammen til at benytte varslede kontrolbesøg, ville bevirke en helt anden form for kontroloplevelse for både kontrollør og den kontrollerede, der således forud for kontrolbesøget kan finde relevante papirer frem og sikre, at de rette personer er til stede ved kontrollen.

Landbrug & Fødevarer efterlyser desuden generelt, at styrelsen i kommende vejledningsmateriale sætter øget fokus på den kontrolleredes rettigheder. F.eks. at den, der er part i en sag på ethvert tidspunkt af sagens behandling lade sig repræsentere eller bistå af andre, hvilket følger af forvaltningslovens § 8, stk. 1, 1. pkt. Det er kun undtagelsesvist, at adgangen til at lade sig repræsentere eller bistå må vige for væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser. Det følger af forvaltningslovens § 8, stk. 2. Undtagelsesbestemmelsen indebærer, at myndigheden i hvert enkelt tilfælde må foretage en konkret afvejning af på den ene side partens interesse i at få bistand og på den anden side de hensyn, der taler for at afskære partens adgang til at lade sig repræsentere eller bistå, som f.eks. at "øjemedet", dvs. formålet med kontrollen derved forspildes.

Man skal fra myndighedens side kunne argumentere for, at der er tungtvejende årsager til at skride til f.eks. at gennemføre et kontrolbesøg straks imod en landmands udtrykte ønske om at have en bisidder til stede eller selv at være til stede.

Sanktioner (§§ 23-24)

Landbrug & Fødevarer foreslår, at man i §§ 23-24, stk. 1, ændrer ordlyden en smule, således, at begrebet "tillægges" i sætningen: "resultatet af en handling eller undladelse, som direkte kan tillægges tilskudsmodtager" erstattes med begrebet "henføres til", eller at styrelsen på anden måde tydeliggør, at støttemodtageren ikke er ansvarlig for tredjemands ansvarspådragende handlinger eller undladelse af handlinger, hvilket følger af EU-Domstolens afgørelse, C-396/12, Van der Ham. Sagen vedrørte en landbruger i Holland, der fik reduceret sin landbrugsstøtte, fordi en af ham antaget maskinstation havde spredt gødning på en ulovlig måde. Den hollandske landbruger fik

medhold i, at et støttetæk overfor ham kun var muligt, hvis der var noget at bebrejde ham som forsætligt eller uagtsomt. Det vil sige, at han for at ifalde ansvar for en tredjemands ansvarspådragende handlinger ville skulle kunne bebrejdes, at han a) ikke har givet korrekte anvisninger, b) ikke har ført tilstrækkeligt tilsyn, eller c) ikke har givet rette instrukser.

Dvs. at der i konditionalitetssager skal opereres med en såkaldt culpanorm, hvorefter der skal være noget at bebrejde landmanden, dvs. at der skal foreligge tilregnelser i form af forsæt eller uagtsomhed for at ifalde ansvar.

Som nævnt indledningsvist i dette høringssvar finder Landbrug & Fødevarer ikke, at det foreslåede stk. 2, i §§ 23-24 kan opretholdes i bekendtgørelsesteksten, jf. EU-domstolens dom i sag C-239/17 (Fløjstrupgårdsagen), hvori det blev fastslået, at støttemodtageren skal sanktioneres i overtrædelsesåret og ikke i konstateringsåret.

Satellitkontrol

Landbrug & Fødevarer er bekymrede for udviklingen med satellitkontrol, der per automatik udløser forsætlige overtrædelser. Hvor kontrollen udføres via monitorering, er det væsentligt, at der stadig sker en konkret særskilt undersøgelse af, om den pågældende landmand har handlet uagtsomt/om der er noget at bebrejde landmanden i overensstemmelse med den culpa-norm, der skal iagttages på området for konditionalitet.

I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på, at der ikke nødvendigvis er parallelitet mellem overtrædelse af en støttebetingelse og et konditionalitetskrav.

Det EU-retlige krav til sanktioner er, at de skal være effektive, virke afskrækkende og stå i rimeligt forhold til overtrædelsen. Ved monitoreringskontrol foreligger der automatisk en opfyldelse af det almindelige sanktionsprincip om "afskrækkende effekt".

Konditionalitet og sammenhæng til den kommende gødskningslov

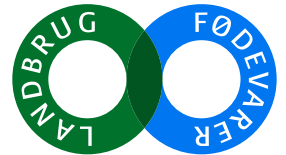
Landbrug & Fødevarer har i forbindelse med afgivelse af høringssvar til den nye gødskningslov indsat en række bemærkninger i forhold til samspillet med konditionalitet, som også er relevante at gentage i høringssvaret til konditionalitetsbekendtgørelsen.

Ansvarsvurdering

I lovbemærkningerne til forslag til gødskningsloven L 147, som fremsat den 31. januar 2019, indeholder væsentlige betragtninger vedrørende snitfladen til konditionalitet i den gældende lovgivning om EU's landbrugspolitik, som det er vigtigt fortsætter i relation til den nye gødskningslov. I den gældende gødskningslovs bemærkninger fremgår det, at det er en forudsætning for ansvar i forhold til krydsoverensstemmelse (nu konditionalitet), at der er noget at bebrejde landmanden, dvs. at det er landmandens handling eller undladelse, der er årsag til overtrædelsen (fremfor om efterafgrøderne er etableret i tilstrækkeligt omfang).

Vi ønsker en tilsvarende behandling i det nye forslag til gødskningslov, og at princippet slås fast generelt i forhold til konditionalitet.

Forudsætningen for ansvar for overtrædelse af konditionalitetsreglerne er, at landbrugers egen handling eller undladelse skal være årsag til misligholdelsen, jf. artikel 84, stk. 1 i forordning (EU) 2021/2116, hvorefter en administrativ sanktion under konditionalitetssystemet kun pålægges en støttemodtager, hvis "den manglende overholdelse er *resultatet af* en handling eller udeladelse, som *direkte* kan tillægges den pågældende støttemodtager" (fremhævet her).

Det har for eksempel betydning i forhold til udsåning og etablering af efterafgrøder, hvor der må lægges vægt på, om en manglende fremspiring skyldes en handling eller undladelse, der kan tilskrives støttemodtageren, dvs. om støttemodtageren har handlet i overensstemmelse med de krav, som kan stilles til en dygtig, professionel landbrugsproduktion.

Undgå overimplementering

I forhold til fastlæggelse af konditionalitetskrav under EU's landbrugspolitik er det væsentligt, at princippet for fastlæggelsen af disse krav også fortsat er, at det alene er minimumskravet til implementering af de specifikke direktivbestemmelser, der er omfattet af konditionalitet ifølge CAP-plan forordningen (forordning 2021/2115), så overimplementering af CAP-plan forordningen undgås. Derfor skal det sikres, at der er en præcis skelnen mellem implementering af hhv. vandrammedirektivet, nitratdirektivet m.v. i gødskningsloven, og at princippet omkring undgåelse af overimplementering af konditionalitetskrav anvendes ved fastlæggelsen af snitfladen mellem krav der er omfattet af konditionalitet og krav som ikke er omfattet af konditionalitet.

Konditionalitetskontrol

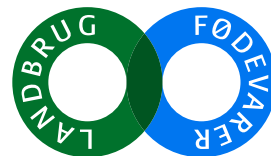
Det fremgår af lovforslaget til den nye gødskningslov, at en række regler på miljøområdet skifter ressortmyndighed. Det er i relation til kontrollen af konditionalitet væsentligt, at det fortsat er kommunerne m.v. der kontrollerer for så vidt, angår den nationale lovgivning, da det ellers indirekte vil øge konditionalitetskontrollen. Hvis kontrollen af national lovgivning omfattet af konditionalitet hjemtages til SGAV, vil såkaldte anden-kontroller også blive omfattet af konditionalitet. Dette vil øge kontrol- og sagsbehandlingsomkostningerne, samt landmændenes omkostninger unødigt.

Social konditionalitet

I forlængelse af ovenfor nævnte kommentarer angående ansvar for tredjemands handlinger eller undladelser, er det særligt på området vedr. social konditionalitet væsentligt i en vejledningstekst at forholde sig til kædeansvar, og at der er forskel på, om der er tale om en underleverandør eller en vikar, som er hyret ind til at løse en opgave.

Landbrug & Fødevarer finder i øvrigt, at den foreslåede formulering i § 25, stk. 2: "eller hvis dette tidspunkt ikke kan fastslås, tidspunktet for konstateringen af den manglende overholdelse" på området for social konditionalitet – udover at være udfordrende i forhold til Fløjstrupgaardsagen - er særlig uforståelig i forhold til tidligere udmeldinger, for SGAV gjorde i 2024 i forbindelse med en præhøring angående social konditionalitet opmærksom på, at sanktionering under social konditionalitet alene retter sig mod landbrugsstøtte i det kalenderår, hvor den manglende overholdelse fandt sted. Det er således ikke hensigten at udelukke støttemodtagere fra at modtage landbrugsstøtte i efterfølgende kalenderår.

I er velkomne til at kontakte os, hvis I har spørgsmål til det fremsendte.

Med venlig hilsen

Maria Skovager Østergaard
EU & Frø

M +45 2724 5627
E mso@lf.dk

Helle Guldbrandt Lachmann
Jura, Erhvervsjura & Fonde

M +45 3058 2159
E hgl@lf.dk